

Обставини, що виключають юридичну відповідальність

Юридична відповідальність - це наслідок правопорушення, реакція держави на протиправні дії громадян. Відповідно до скоєного правопорушення розрізняють кілька видів юридичної відповідальності. Притягнення правопорушника до юридичної відповідальності несе в собі не тільки каральну, а й запобіжну, виховну та охоронну функції.

Проте за певних обставин, навіть коли вчинено дії, що мають ознаки правопорушення, особу, яка його вчинила, не буде притягнуто до юридичної відповідальності.

Положення про необхідну оборону та крайню необхідність як обставини, що виключають юридичну відповідальність, містяться в Кодексі України

про адміністративні правопорушення, у цивільному кодексі України, але найбільш розвинуті відповідні правові інститути в кримінальному законодавстві. У Кримінальному кодексі України подано перелік обставин, що виключають злочинність діянь і ознаки, за якими слід відмежовувати ці діяння

від злочинів. До таких обставин належать: необхідна оборона, уявна оборона, затримання особи, яка вчинила злочин, крайня необхідність, фізичний або психічний примус, виконання наказу або розпорядження, діяння, пов'язане з ризиком, виконання спеціального завдання з попередження або розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Необхідною обороною визнаються дії, вчинені з метою захисту від суспільно небезпечного посягання. Закон передбачає, що при цьому може бути заподіяна шкода тому, хто посягає на права та інтереси особи або держави, що охороняються. Але ця шкода не може перевищувати меж оборони, необхідної і достатньої для негайного відвернення або припинення посягання.

Не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів або предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення в житло або інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто

Не є злочином заподіяння шкоди право охоронюваним інтересам у стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі або правам цієї людини або інших осіб, що охороняються законом, а також суспільним інтересам або інтересам держави, якщо цю небезпеку в цій обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності

Крайня необхідність - це випадок зіткнення двох інтересів, які рівною мірою охороняються законом, і за якої заради збереження більш важливого інтересу, заподіюється шкода меншому інтересу. Наприклад, при вчиненні дорожньо-транспортної пригоди виникла обставина, коли необхідно швидко доставити до лікарні особу, яка отримала травму. Водій транспортного засобу, порушуючи правила дорожнього руху, доставляє травмовану особу до лікарні, де їй надається необхідна медична допомога. Фактично в діях водія є склад адміністративного правопорушення, пов'язаний із порушенням правил дорожнього руху, але шкода, яку він заподіяв, рятуючи здоров'я та життя особи, не могла бути усунута іншими засобами. Заподіяна шкода - порушення правил дорожнього руху є менш значною, ніж відвернута здоров'ю та життю особи.

Крайня необхідність через її правомірність та відсутність складу правопорушення виключає кримінальну, адміністративну, але не виключає цивільно-правову відповідальність.

Не підлягає юридичній відповідальності особа, яка під час вчинення протиправної дії чи бездіяльності перебувала в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану.

Згідно з Конституцією України кожний має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань, тому необхідна оборона, уявна оборона, затримання особи, що вчинила злочин, крайня необхідність, фізичний або психічний примус інші визначені законодавством обставини визнані законом такими, що виключають юридичну відповідальність.